

Syllabus
*Spelen
met
liedjes en versjes*

door Hennie de Gans-Wiggermans

Netwerkdag
Drakepit Kinderopvang
8 februari 2014

EDUCATIEVE UITGAVEN
UITGAVEN VOOR DE PEDAGOGIE VAN HET JONGE KIND

De taal

'Tot de krachten, die vormend inwerken op de stoffelijke organen,
behoort dus de vreugde,
die aan de dingen van de omgeving
en met deze omgeving samen beleefd wordt.
Opgewekte gezichten van de opvoeders
en bovenal natuurlijke, geen geforceerde liefde.
Een liefde, die het kind met een atmosfeer van warmte omgeeft,
broedt in de ware zin van het woord
de vormen van de organen uit.
Wanneer de nabootsing van gezonde voorbeelden in een dergelijke atmosfeer
van warme genegenheid mogelijk is, dan is het kind in zijn ware element.
In het bijzonder moet het leren spreken in deze jaren
geheel door nabootsing geschieden.
Door het horen leert het kind het beste spreken.
Alle regels en elk kunstmatig aanleren deugen hierbij niet.'

Het zingen

'In de kleuterleeftijd is het bijzonder belangrijk, dat de opvoedingsmiddelen,
zoals bijvoorbeeld kinderliedjes zoveel mogelijk
een mooie ritmische indruk op de zintuigen maken.
De nadruk moet hierbij niet zozeer op de betekenis
als wel op de mooie klank gelegd worden.
Hoe verfrissender iets op oog en oor inwerkt, des te beter is het.
Men moet de vormende kracht niet onderschatten,
die op het organisme uitgeoefend wordt
door dansbewegingen op het ritme van muziek.'

Voorbeeld en Nabootsing

'Er bestaan twee toverwoorden, die de relatie van het kind tot zijn omgeving aanduiden:
nabootsing en voorbeeld.
De Griekse filosoof Aristoteles noemde de mens het meest nabootsende dier
en voor geen enkele leeftijd geldt die uitspraak in sterkere mate dan voor de leeftijdsfase,
die met de tandenwisseling teneinde loopt.
Wat er in zijn stoffelijke omgeving voorvalt, bootst het kind na
en door de activiteit van het nabootsen worden zijn fysieke organen in de vormen gesmeed
die dan als model behouden blijven.
Men moet echter het woord 'stoffelijke omgeving' in de ruimste zin opvatten.
Hiertoe behoort bijvoorbeeld niet alleen, wat zuiver stoffelijk om het kind heen voorvalt,
maar alles, wat zich in zijn omgeving afspeelt en wat waargenomen kan worden door zijn zintuigen,
wat van de stoffelijke ruimte op zijn geest kan inwerken.

Geen zedepreken, geen wijze lessen werken op het kind met het hierboven genoemde effect,
maar datgene wat het de volwassenen in zijn omgeving ziet doen.
Nabootsen behoort tot de ontwikkelingsfase van het fysieke lichaam,
betekenis doet een appèl op het etherlichaam.'

Wiegenliedjes:

Al sinds mensenheugenis worden er in alle culturen liedjes gezongen en versjes gezegd voor kleine kinderen. Om ze rustig te houden, te troosten, maar ook om ze te plezieren. Deze liedjes en versjes werden doorgegeven van ouder op kind. Wiegen- of slaapliedjes zijn ontstaan door de omgang met het kleine kind. De liefde en zorg van de ouder klinkt er in door. Maar ook rust en tijdsloosheid vind je terug in die oude slaapliedjes. Pas in de tweede helft van de negentiende eeuw is men begonnen met ze op te schrijven. Men zag de waarde ervan in en was bang dat ze anders verloren zouden gaan.

Bewegingen bij de slaapliedjes:

Baby in de armen nemen
Dan langzaam heen en weer wiegen. Niet te snel zingen en bewegen.
Kijken naar het kindje.
Het kan natuurlijk ook door de wieg te bewegen.

Bij grotere kinderen:
Het kindje op schoot te nemen met het gezicht naar je toe. Armen er om heen en samen heen en weer wiegen.

Drome kindje drome

**Drome kindje, drome
daar buiten staan twee bomen
één met rode rozen
de ander met abrikozen
Drome kindje, drome
daar buiten staan twee bomen**

Slaap Kindje slaap

**Slaap kindje, slaap.
Daar buiten loopt een schaap.
Een schaap met witte voetjes.
Dat drinkt z'n melk zo zoetjes.
Slaap kindje, slaap.
Daar buiten loopt een schaap.**

Kriebel- en aanraakspelletjes:

Als een kindje niet hoeft te slapen, maar het lekker op schoot zit, kun je ook met hem zingen en spelen. Een bekend spelletje is: daar komt een muisje aangelopen. Het kind voelt de vingers van de volwassene over zijn armpje of buikje naar boven lopen en wacht in spanning op het kriebeltje in het nekje. Dan breekt meestal een lachje door. Bij het herhalen wordt het zich steeds meer bewust van dat wat gaat gebeuren en komt het lachje al wat sneller tot het op het laatst begint te schateren. Het iets oudere kind zal je hand pakken en je stimuleren het nog eens te doen en nog eens. Het wordt zich bewust van de aanraking van buitenaf en voelt de aandacht van de volwassene.

Deze spelletjes kunnen als troost dienen als het kind huult. Ook kan het als afleiding helpen, wanneer een kind vastzit in een bepaald patroon, waar het op een andere manier niet makkelijk uit kan komen. Bij het aankleden kan het helpen om één en ander wat soepeler te laten verlopen. Voor alles is het belangrijk, dat je het in alle rust doet en met alle aandacht voor het kind. Doe je het te wild, dan zal een kind er druk van worden en dat is nu net niet de bedoeling. Sommige kinderen willen het niet. Daar moet op gelet worden.

Het ene wangetje

Met de rechter wijsvinger de wangetjes om beurten zacht aanraken en ronde bewegingen maken

Een cirkel maken met de wijsvinger rond de neus via de wangetjes en de kin.
Neusje zachtjes aanraken
Zacht over de bovenlip wrijven.
Zachtjes over de onderlip wrijven
Even wachten dan kietelen onder de kin.

'k Maak er een beddeke.

De hand van het kind in je linkerhand nemen en met de handpalm naar boven leggen.
Met de vingers van de rechterhand vanaf de pols over de handpalm zachtjes naar de vingertoppen wrijven.
Met wijs-, middel- en ringvinger vanaf de pols naar de vingertoppen zacht wrijven.
Met duim en wijsvinger iets denkbeeldigs uit de handpalm oppakken
Even kijken en wachten
en dan de laatste regel zeggen.

Appeltjes schillen

Van linkerhand een vuist maken
Rechter wijsvinger als mesje over de vuist halen

L.vuist open doen en met vlakke handen over elkaar wrijven

Even wachten en dan met r. wijsvinger en duim

uit de l. hand een zgn pitje halen

Paardje rijden:

Samen zingen en bewegen, dat wil elk kind. Lekker bij pappa of mamma op schoot en van je hop hop hop. Het kind zal steeds weer opnieuw willen paardje rijden en in spanning afwachten hoe het paard deze keer loopt, als een rustig paardje of dravend.

Op het eind is er de spanning: Zit er een gat in de weg?

Het volle vertrouwen dat een kind heeft in de volwassenen laat zich hier goed zien.

Ze weten dat je hen vast zult houden en niet zult laten vallen als het kind bij het gat in de weg tussen de knieën doorzakt. Zorg ervoor dat ook dit, niet met te jonge kinderen wordt gedaan en dat het niet te wild gebeurt.

Van teveel paardje rijden kan een kind druk worden, sluit bij je laatste spelletje daarom af met iets rustigs of bijvoorbeeld: Paardje rijdt naar stee ... Hierbij krijgt het kind een zogenaamd koekje.

Als je na stee... even wacht, komt het kind tot rust.

Het ene wangetje.

Het andere wangetje.

Rin tin tin, wat zit daar tussenin?

Neusje wipje

Klein rood lipje

Nog een lipje.

En een ... kielekielekin.

'k Maak er een beddeke.

'k Leg er een lakentje.

'k Leg er een strootje.

En wat vind ik daar?

Een klein, klein vlootje.

Appeltjes schillen

Appeltjes schillen

Appeltjes schillen

Doorsnijden

Pitjes eruit!

Narre, narre narre

**Narre, narre narre
Drie boeren op een karre
Roepen reeds van varre
Narre, narre narre**

Hier kan een klein ochtendspel van gemaakt worden. Zie boek: Timpetuis ben je thuis?

Paardje, paardje.....

Te spelen met het kind op schoot of zittend tegenover het kind.

Even inhouden en rustig verder gaan
Met wijsvinger en duimen van de l. en r. hand
een vierkantje in de lucht maken
Met de r. wijsvinger zacht vanaf de nagel van de l.wijsv. langs l. duim weer naarboven tot de nagel wrijven en dan met de l. wijsvinger zacht langs r.wijsv. en r. duim wrijven.

Even wachten dan een naam noemen
Nu met de wijsvinger heen en weer voor het gezichtje van het kind
Even wachten en langzaam vermanend zeggen

**Paardje paardje rij naar stee.
breng voor 't kindje koekjes mee.**

Koekjes met vier hoekjes.

**Aan alle kantjes even smal.
Raadt eens wie dat krijgen zal?
Onze.....**

**Maar als hij/zij stout is
Niemandal!**

Schuitje varen:

De heen en weer gaande bewegingen bij het schuitjevaren brengen kinderen in een ritmische stroom. Het geeft een zekere harmonie aan kinderen. Voor en achter of van links naar rechts. Het is heerlijk om zo tijdens het zingen te bewegen. Het werkt hetzelfde als het wiegende gebaar bij de slaapliedjes, alleen doen kinderen het nu zelf. Het ondersteunt hen bij het zingen. Het is een ritmisch geheel. Heel goed om samen te doen, wanneer kinderen een beetje rust nodig hebben.

Schuitje varen over de zee

**Schuitje varen over de zee
Schipperkje neem je
mijn kindje ook mee?
Nee schipperkje nee
je krijgt mijn kindje niet mee!**

**Schuitje varen over de zee
Schipperkje neem je
mijn mamaatje ook mee
Nee schipperkje nee
je krijgt mijn mamaatje niet mee!**

**Schuitje varen over de zee
Schipperkje neem je
mijn papaatje ook mee?
Nee schipperkje nee
je krijgt mijn papaatje niet mee!**

Schuitje varen

**Schuitje varen
Theetje drinken
Varen we naar de Overtoom
Drinken we zoete melk met room
Zoete melk met brokken
Kindjes mogen niet jokken.**

Spelen met de handen.

Handen en voeten heb je altijd bij je. Een kind ontdekt ze al snel in de wieg en speelt er verbaasd mee. Eerst met de handen die ogenschijnlijk niet bij je horen maar toch voel je ze als je ze aanraakt. Dan de voetjes die ineens aan je neus voorbij gaan. Baby's kunnen er lange tijd meespelen als ze tenminste niet afgeleid worden door allerlei ander speelgoed om hen heen.

Klappen in de handjes, welk kind doet dat niet graag. In alle culturen zijn er klapliedjes. Voor het kleine kind is het heel leuk, als er een versje of liedje bij wordt gedaan. Ze zullen het al snel kennen en ook als ze nog niet spreken, zullen ze het gebaar van het handenklappen gebruiken om jou het versje te laten zeggen.

Hoedje van papier

Handpalmen beurtelings l. en r. op elkaar leggen
Van de handen een hoedje maken en op het hoofd zetten
Handen beurtelings open op elkaar leggen
Van de handen een hoedje maken en op het hoofd zetten
Het met de handen gemaakte hoedje in een denkbeeldige kast plaatsen.

**Eén, twee, drie, vier,
hoedje van, hoedje van.
Eén, twee, drie, vier,
hoedje van papier.
Als het hoedje dan niet past,
zetten we 't in de glazen kast
Eén, twee, drie, vier,
Hoedje van papier!**

Handpalmen beurtelings l. en r. op elkaar leggen
Van de handen een hoedje maken en op het hoofd zetten

Je kunt ook een reuzen-, een kabouter-, en een feeënhoeed maken.
Bij een reuzenhoeed grote bewegingen maken
Bij een kabouterhoeed alleen met de duimen
Bij een feeënhoeed alleen met de pinken
Als afsluiting kun je het ook met je voeten doen

Handjes draaien.

De handen om elkaar heen draaien
Handpalmen om en om op elkaar leggen
De handen om elkaar heen draaien
De handen op elkaar klappen
Refrein:

Nu de rechterhandpalm langs het oor heen en weer bewegen.

In de handen klappen

Vuisten op elkaar zetten
Handen om en om op elkaar leggen
Vuisten op elkaar zetten
De handen op elkaar klappen
Refrein: Hetzelfde als bij het eerste couplet
Met holle handen in en om elkaar draaien
Een bolletje van je hand maken
Met holle handen in en om elkaar draaien
De handen op elkaar klappen
Refrein: Hetzelfde als bij het eerste couplet

**Handjes draaien,
koekebakke vlaaien.
Handjes draaien,
koekebakke vis.**

**Je kunt het niet geloven
hoe lekker of dat is. (2 x)
Stokvis!**

**Handjes stapelen,
koekebakke wafelen
Handjes stapelen,
koekebakke vis.**

**Handjes rollen,
koekebakkebollen
Handjes rollen,
koekebakke vis.**

Eerst de handjes klap,

Beginnen met rustig in de handen te klappen
Stappen met de voeten
Beide handen omhoog steken
Handen in de zij zetten

Op de tenen gaan staan
Even door de knieën zakken
Flink op de grond stampen
Al stampend een halve slag omdraaien

Stil blijven staan
Met de handen achter op je rug kloppen
Langzaam terugdraaien
Een diepe buiging maken

Spinnetje aan een

Linkerarm omhoog houden
De rechter hand met heen en weer bewegende vingers (de spin) in een denkbeeldig draadje omhoog laten klimmen
Met de linkerhand een holletje maken
De rechterhand al kriebelend hier in bewegen
De rechterhand over de l. hand laten kruipen en in het rond kijken.
Rechterhand met bewegende vingers langzaam langs denkbeeldig draadje naar de grond laten zakken.

De olifant

Grote gebaren met de handen maken, zgn om plaats te maken
Met de handen op de knieën en de voeten op de grond stappen maken.
De handen naar het hoofd brengen
Met de linkerduim en wijsvinger je neus vastpakken.
Je rechterarm naar links langs je linkerarm houden en zwaaien met je rechterhand.

De armen wijd in een groot gebaar.

Appie Kapoen

De eerste regel opzeggen en de kinderen aankijken
Met de mond een kusbeweging maken
Nog een kusbeweging
Je rechterhand om een denkbeeldig busje houden
Het busje zogenaamd omdraaien
Even wachten dan twee handen omhoog

**Eerst de handjes klap klap, klap.
Dan de voetjes stap, stap, stap
Hoog de armpjes allebei
En dan netjes in je zij.**

**Even op je teentjes staan
Dan de knietjes buigen gaan.
Met de voetjes rom, bom, bom.
En nu draaien wij ons om.**

**Maar als wij zo blijven staan
Ziet ons tegen het rugje aan
Kijk daar zijn we weer piep piep!
En nu buigen wij heel diep.**

**Spinnetje aan een draadje,
klimt langzaam naar omhoog.
Daar kruipt hij in een holletje,
want daar zit hij lekker droog.
Maar als het ophoudt met regenen,
dan kijkt hij in het rond.**

**En laat zich langzaam zakken
aan een draadje naar de grond.**

Jongens meisjes aan de kant,

**want daar komt een olifant.
Grote voeten grote oren**

**en een lange slurf van voren.
En wat doet hij met die snuit....?
Hij blaast zo het versje uit!**

**Appie kapoen
Geef me eens een zoen
Geef me eens een kusje
Peper in een busje
Peper in de soep
Hoeperdepoep!**

Fluisterende blaadjes.

Beginnen met de handen en armen omhoog.
Licht heen en weer laten gaan. Dan de tekst zeggen.

Bij wuiven met de handen zwaaien;
bij buigen naar voren gaan met de armen
Bij van mekaar de handen naar buiten,
naar mekaar de handen naar elkaar
Ritselende blaadjes maak je door de vingers
naast elkaar tegenover de duimen te laten bewegen.
Vingers steeds even van de duim halen
Even links en dan rechts de tekst vragend fluisteren
Nu de handen in een niet begrijpend
gebaar omhoog houden.

Hier kan een klein ochtendspel van gemaakt worden. Beschrijving staat in het boek Timpetuis, ben je thuis?

Kabouter Basje

Met de handen een puntmuts maken
Beide handen met de handpalmen naar beneden
op de tafel/bovenbenen laten vallen
Handen op de bovenbenen laten liggen
en de kinderen bezorgd aankijken
De handen met de handpalmen omhoog
van je afhouden en vies er naar kijken
Broekje aanraken met een vies gezicht
Jasje aanraken met een vies gezicht
Met het hoofd schudden
Even wachten.....
Een waslijn maken door de handen
vanuit het midden naar links en rechts te bewegen.
Doen of je de was ophangt
Met de handen een zon maken
De kinderen blij aankijken.

**Op de dijk staan met z'n vieren
Hoge zilverpopulieren**

Wuiven maar en buigen maar

**Van mekaar en naar mekaar
En al die ritselende blaadjes
Hebben duizend fluisterpraatjes**

Wist je dit en wist je dat?

Ik zou wel willen weten wat!

Kabouter Basje

viel in een plasje

Nou dat was me even wat!

**Bas was klieder, kliedernat
Nat zijn broekje
Nat zijn jasje
Oh die domme domme Basje**

**Nu hangt alles aan de lijn
te drogen in de zonneschijn.**

Spel met de vingers:

Na de grote bewegingen met handen en voeten gaan we de vingers nu gebruiken.

De bewegingen worden steeds kleiner en preciezer en daardoor moeilijker.

Het is daarom niet geschikt voor te jonge kinderen! Het kan voor hen moeilijk zijn als ze ervaren dat ze het nog niet kunnen. Ze laten het dan al gauw afweten en doen niet meer mee. De duim kan wel.

Dikkie Dikkie Duim.

Vuist maken met de duim erin.

Kijken naar de vuist en vragen:

Nu de vuist laten praten door hem heen
en weer te bewegen

De duim uit de vuist laten springen
dan voor iedereen een buiging laten maken.
De kinderen hierbij aankijken.

Hapje honing.

De linkerhand met de handpalm naar
boven open houden de vingers iets
naar binnen gekromd
Van de rechterhand een bijtje maken
door duim, wijs- en middelvinger los
tegen elkaar te houden. Bijtje laten vliegen
Het bijtje een hapje laten nemen uit het
hart van de bloem

Het hapje aanbieden aan het kind

Het muisje en het musje.

Rechterhand is het muisje
De middelste vingers tegen de duim plaatsen
de pink is het staartje
Linkerhand is het musje.
Alle vingers tegen de duim plaatsen
Het muisje laten praten door de duim
steeds een klein stukje van de vingers af te halen

Nu het musje laten praten op dezelfde manier
als het muisje

Even wachten en dan vlug de twee even tegen
elkaar houden en snel op de rug met de handen.

Dikkie Dikkie Duim.
Waar ben je nou gebleven?
Dikkie Dikkie Duim.
Waar ben je nou naar toe?

Ik zit als een muis
in m'n kleine huis.
Ik zit als een molletje
in m'n kleine holletje.

Floep daar ben ik nou!
Ik maak een diepe buiging
voor jou en jou en jou!

Er staat een bloemetje op het veld.

Daar komt een bijtje aangesneld.

Haalt een hapje honing.
Een hapje voor de koning.
Een hapje voor de edelman.
En jij krijgt er ook een hapje van.

Hier is een muisje

en daar is een musje.

Ach, zegt het muisje
toe musje, geef me eens een kusje.

Neeeee, daar begin ik niet aan
En toen.....
heeft dat muisje het stiekem
gedaan!

Het muisje

Rechter wijs- en middelvinger laten lopen
over het bovenbeen tot de knie

Waarschuwen met de linkerwijsvinger

Rechter wijs- en middelvinger laten lopen
van de knie over het bovenbeen tot in het
holletje van de linkerhand

Nu de handen in een schommelend gebaar
samen bewegen.

Klein Willemijntje

De handen voor de ogen houden

Langzaam de handen opzij bewegen
Met vingers kammende beweging maken
Met rechter wijsvinger langs de tanden gaan
Handen over elkaar bewegen
Eerst rechter dan linkerhand laten zien
Dan beide handen laten zien

Handen wassen

Handen over elkaar bewegen
Voordoen en meedoen
Zeep pakken en
kraan open draaien
Nog een keer goed de handen over elkaar
Handdoek pakken
Handen laten zien
wijs: Vader jacob

Het keteltje

Met de handen een dikke buik aangeven
Rechter arm met een boog in je zij
Linker arm gekromd uitsteken

Even iets omhoog gaan
Naar de linkerkant buigen.

**Trippe trippe trip.....,
daar komt een muisje aan.
Trippe trippe trip.....,
dat wil uit snoepen gaan.
O wee ondeugend muizeke,
wat doe jij uit je huizeke.
Strakjes komt de kat.....,
muisje wist je dat!**

**Trippe trippe trip.....,
het muisje keert terug.
Trippe trippe trip.....,
dat gaat verbazend vlug.**

**Nu is dat kleine muizeke
weer veilig in zijn huizeke.
Want oh die stoute kat.....,
wat een schrik was dat!**

**Klein Willemijntje
zat achter het gordijntje
Wat deed ze daar?
Ze kamde haar haar,
Ze poetste haar tandjes
Ze waste haar handjes
Een twee
en klaar!**

**Handjes wassen, handjes wassen
Dat gaat zo, dat gaat zo
Eerst een beetje zeep
en een beetje water
Wassen maar, wassen maar!
Drogen maar, drogen maar
en klaar!**

**Keteltje dik van buik
Dit is mijn oor
En dit is mijn tuit
Als het water kookt,
dan roep ik luid:
'Til me op
en schenk me uit'.**

De handgebaren spelen van Wilma Ellersiek.

De ritmische muzikale handgebarenspele van Wilma Ellersiek (1921-2007) zijn door haar ontwikkeld als antwoord op de vele problemen en vraagstukken die zij tegenkwam bij jonge kinderen.

Als professor in ritmische muzikale- en spraakopvoeding en heeft zij zich verdiept in de pedagogiek van Rudolf Steiner en heeft ze vooral zijn impulsen over gebaren, bewegen en ritme uitgewerkt.

Ze heeft dit verwerkt in het ritmische en dynamische element in de door haar gemaakte en ontwikkelde spelen voor het jonge kind. Bij deze spelen gaat het niet om een verstandelijk begrijpen van het woord, maar juist om het tot uitdrukking brengen van melodie, ritme, intonatie en klank in het gesproken woord.

Het vraagt heel veel oefening om de gebaren tot in de puntjes te beheersen. De gebaren moeten met het 'ik' doordrongen worden.

De spelen kunnen pas voor de kinderen gedaan worden als men ze zelf helemaal kent.

Dat wil zeggen: de tekst en de gebaren moeten als het ware in het eigen etherlichaam geworteld zijn.

Zo kunnen deze spelen een gezondmakende werking hebben op kinderen juist in deze tijd van tv, karikaturen etc.

Zelf zegt Wilma Ellersiek: 'In de taal is de grondslag, het oergegeven van geven en nemen: van licht en donker, open en dicht, heen en weer, boven en beneden. Het kind herkent ze en maakt ze zich eigen door het te doen en weer te doen!

Veel spelen zijn op de natuur gericht. Wij moeten trachten bewust het geestelijk werkzame in de natuur waar te nemen en in onze gebaren aan de kinderen over te dragen.' Dit kan alleen door veel te oefenen en steeds weer opnieuw te kijken of de gebaren nog gedaan worden zoals ze beschreven zijn.

De spelen kunnen gezien worden als kleine composities, die volgens de aangegeven manier gespeeld moeten worden. Het is een totaal van elementen die maken dat mits op de juiste manier gedaan, helend kunnen werken.

In deze workshop worden de spelen maar even gedaan om de sfeer te proeven.

Het echt leren van de spelen vraagt veel meer tijd en verdieping en zal daarom vooral en alleen in cursussen geleerd kunnen worden.

Daar kan ingegaan meer kunnen worden op de volgende vragen:

Hoe doe je ze zo dat ze ook inderdaad werken bij kinderen?

Wat is deze werking van deze spelen en waar worden de kinderen op aan gesproken?

Hoe kan het komen dat drukke kinderen rustig worden en stille kinderen beweeglijker?

Wat is er anders aan dan bijvoorbeeld de vingerspelletjes die al gedaan worden?

Welke zintuigen worden bereikt en ontwikkeld bij het doen ervan?

Hoe maak je deze spelen tot iets waar jezelf en de kinderen met vreugde aan kunnen meedoen?

Door veel te oefenen zullen een aantal spelen na afloop van deze cursus meteen in de praktijk gebruikt kunnen worden.

Belangrijk bij het doen van de spelen.

Rudolf Steiner heeft gezegd, dat alle kinderlijke bewegingen in het spraakcentrum van de hersenen doorwerken. Bewegingscentrum en spraakcentrum zijn innig met elkaar verbonden. Als in de peuter- en kleuterleeftijd beweging zich met spraak door bewegingsbeelden verbindt beleven de kinderen door de spelen zoals ze door Wilma Ellersiek gemaakt zijn, aan hun eigen lichaam wat er buiten in de natuur leeft en gebeurt. Het dagelijks inleven in de planten- en dierenwereld, in de elementen water, aarde, vuur en lucht, werkt meteen door. Het innerlijk meedragen van degenen die de spelen met de kinderen doen maakt dat het niet zomaar spelletjes zijn, maar waardevolle bijdragen aan het natuurbeleven van de kinderen. Wij kunnen de kinderen door deze vormgegeven spelen weer dichter bij de natuur krijgen. Het heeft de sturende hand van de volwassenen nodig. Met 'vingerogen' moet het weer leren kijken. Kinderen moeten leren weer te kijken in de natuur, iets wat ze van nature doen, maar door alle technische dingen zoals televisie en computerspel afgestompt is en wordt. Ze hebben hiervoor de sympathie nodig van de volwassenen. Sympathie betekent: je met iets verbinden, hierin zit het element liefde. Wij moeten de hand van God zien in de eerbied en de dankbaarheid, ook van nature in het kind aanwezig. Heel belangrijk is het kinderen mee te nemen in het beleven van de jaargetijden en ze daarin te begeleiden. Daar kunnen deze spelen bij helpen. Tot hun zevende jaar hebben kinderen veel van deze natuurbelevingen nodig, die ze door woord en gebaar verinnerlijken kunnen. In deze van techniek omgeven tijd is het niet meer vanzelfsprekend dat kinderen de verbinding met de natuur houden of zelfs krijgen.

Maar voor dat we de spelen met de kinderen kunnen doen moet we als volwassenen met elkaar aan het werk. Ook wij moeten opnieuw die verbinding met de natuur krijgen. Luisteren, voelen ruiken en kijken naar en in de natuur. Wij moeten een 'waar' voorbeeld zijn voor de kinderen. De rust vinden om dit te doen en te weten hoe goed het is voor de kinderen maar ook voor ons.

De bewegingen die Wilma Ellersiek beschreven heeft, zijn ontstaan in haar verbinding met de natuur en moeten daarom zo natuurgetrouw worden gedaan om de waarde van het spel te kunnen doorgeven. Voor degenen die de spelen gaan doen is het daarom noodzaak niet te snel te denken dat we het kunnen, maar steeds weer te oefenen tot we het helemaal in je vingers hebben en het ingebed is in het etherlichaam. Bij twijfel of de beweging wel goed gemaakt worden het belangrijk te gaan kijken naar de natuur om het toch goed te ervaren en te krijgen. Er zijn heel veel kleine dingen waarop we moeten letten. Hier volgen er een paar:

1: De blik.

De mooiste bewegingen zijn zonder leven als je zelf niet er naar kijkt. Maar kijk je alleen naar je handen en niet naar de kinderen, dan zijn ze snel afgeleid. Tussen de gebaren en woorden kunnen we onze blik richten op de kinderen en ze zo meenemen in het spel. Vaak staat het aangegeven in de beschrijvingen, maar vergeten we het. Ook dit moeten we oefenen.

2: Gezichtsuitdrukking

Het zijn geen mime spelen maar handgebarenspele. Dus alle uitdrukkingen liggen in de handen. Toch moet het gezicht geen star masker zijn, maar een heldere vrolijke uitdrukking is ideaal. We trekken ons gezicht soms mee in de emotie van het spel, we trekken bijvoorbeeld onze wenkbrauwen op. Kinderen willen dat onbewust nadoen en trekken dan rare gezichten. Dat is niet de bedoeling maar het gebeurt. We kunnen bij goede observatie aan de kinderen zien of we ons gezicht vertrekken. Soms is voor de spiegel oefenen een hulpmiddel.

3: Het tempo waarin de spelen gedaan worden

Kinderen ervaren instinctief de stemming van een spel. Als een bloempje te snel opengaat of het beekje vliegt van links naar rechts is het voor de kinderen bijna niet na te bootsen.

4: De tijd

Van onschatbare waarde is de tijd die we rijkelijk moeten nemen om de spelen te doen. Ook tijdens het spel. De werking is veel intensiever als het spel kan ademen en er pauzes zijn. Het is belangrijk tijd te nemen om het gebaar te kunnen maken. Ook is het belangrijk de tijd te nemen voor we met een ander spel beginnen.

5: De spraak

De spraak moet ritmisch en muzikaal zijn. Een soort proza met een melodische klank gebracht. Het komt het zingen nabij.

Spraak en stem hebben een scheppende functie in de spelen van Ellersiek.

Het gaat niet om abstracte begrippen, maar om klankvormings proces waardoor het voor het kind beleefbaar wordt.

Geluidssterkte, toonhoogte, snelheid, accentuering: dat alles zijn dingen die bewust gebruikt moeten worden.

Wilma Ellersiek zegt zelf:

'Het ritmisch-muzikale spreken en het zingen zijn in de kleuterklassen en in de familie voor een kind noodzakelijk. Je moet je stem zo inzetten dat het als muziek instrument gebruikt kan worden. Spraak en zingen als bewegings- en klankgebeuren staat op de voorgrond. Inhoud, bedoeling en begrip zijn secundair.'

Bandje, bandje

*Bandje, bandje
om het handje
Ringetje, ringetje
om het vingertje
Zó mooi,
zó fijn
Zal *mijn kindje zijn.*

De tekst langzaam en muzikaal uitspreken.

Begin de gebaren zo mogelijk voor het spreken. Oefen eerst goed van te voren voordat je het bij het kind doet. Blijf bij je gebaar en kijk pas op het laatste het kind liefdevol aan.

1 Met je linkerhand de rechter arm van het kind boven de pols iets optillen.

Met rechter wijsvinger voorzichtig om het polsje heen een armbandje 'tekenen'.

2 Nog een keer om het polsje heen

3 Met je duim en drie vingertoppen van de rechterhand doen

alsof je een ring over de wijsvinger van het kind schuift

4 Met draaibewegingen de 'ring' tot onderaan het vingertje schuiven, daarbij je stem niet laten zakken, maar op dezelfde hoogte blijven spreken

5 Met de vingertoppen het polsje met het 'armbandje' zachtjes aantippen

6 Nu het 'ringetje met duim en wijsvinger aantikken

7 Met je rechterhand liefkozend over het hele handje aaien vanaf de pols.

Dan het vuistje omvatten en bij 'zijn' zachtjes een beetje heen en weer schudden. **7 Zal mijn kindje * zijn.**

Dit is een zgn. liefkoosje, een spelletje om het kind te omhullen.

Gemaakt samen met de wiegenliedjes voor baby's, maar ook belangrijk geworden voor peuters en kleuters.

Als je het bij jezelf doet kun je voelen hoe het is.

Kinderen kunnen zien hoe je het bij jezelf doet.

Hierna kun je het bij een kind doen waarvan je weet dat ze het leuk vindt.

Alleen doen bij kinderen die je kent

Bij autistische kinderen niet de huid aanraken maar net iets er van af blijven.

Heel goed om een kind te troosten.

Ook om het kind je vertrouwen te geven, waardoor het ook zelfvertrouwen krijgt

Door de tastzin aan te spreken worden ook de andere zintuigen aangesproken.

Al deze liefkoosjes zijn bedoeld voor heel jonge kinderen, toch spreken ze ook de ouderen zeer aan.

Onrustige kinderen vinden rust tijdens het doen van dit spel

Uit: Berührungs- und Handgestenspiele
Wilma Ellersiek

*Hier kan de naam van het kind gebruikt worden

Wilma Ellersiek zegt zelf:

'Het ritmisch-muzikale spreken en het zingen zijn in de kleuterklassen en in de familie voor een kind noodzakelijk. Je moet je stem zo inzetten dat het als muziek instrument gebruikt kan worden. Spraak en zingen als bewegings- en klankgebeuren staat op de voorgrond. Inhoud, bedoeling en begrip zijn secundair.'

Het madeliefje

*Het madeliefje teer en klein
wacht op de warme zonneschijn.
Komt de zon aan de hemel staan,
kunnen haar blaadjes open gaan.
Gaat de zon slapen in de nacht,
sluit zij haar blaadjes zacht.*

1 Alleen gebaar zonder tekst.

De rechterhand met de handpalm omhoog.

Vingers op de handpalm, duim tegen de vingers

De vingertoppen bewegen. De bloem is gesloten.

2 Tijdens het spreken liefdevol naar het bloemetje kijken.

Bij 'wacht' knikken

3 De linkerhand met gespreide vingers als zon van links
onder in een grote boog buiten langs naar boven brengen.

Bij 'aan de hemel staan' de hand stil houden bij het hoofd.

De zon de hele tijd volgen met je blik

4 Alleen gebaar zonder tekst.

De linkerhand wordt tweemaal een beetje in de richting
de gesloten bloemknop bewegen.

Ook dit wordt met je blik begeleid.

5 De vingers van de rechterhand uit elkaar halen.

Het openen gebeurt langzaam zonder onderbreking.

Tussen de spreektekst wordt steeds een kleine pauze gehouden.

Bij opengaan zacht spreken. de stem blijft licht 'zweven'

De toon niet laten zakken.

6 Alleen gebaar zonder tekst.

De linkerhand tweemaal naar de geopende bloem bewegen.

Neem de tijd!

7 De zon gaat onder. De linkerhand gaat de weg terug.

Met je blik volgen.

8 De vingers van de rechterhand langzaam sluiten.

Neem de tijd voor het spreken en de beweging.

Kijk nog even naar de bloemknop en knik dan naar de kinderen.

**2 Het madeliefje teer en klein
wacht op de warme zonneschijn**

4 Komt de zon aan de hemel staan

5 kunnen haar blaadjes open gaan.

7 Gaat de zon slapen in de nacht,

8 sluit zij haar blaadjes zacht

Kabouter Timpetuis

De rechter vuist (met alle vingers en duim naar binnen)
is het huis van de familie Muis,
de linker vuist met de duim erin is
het huis van Kabouter Timpetuis

De r. duim komt uit de vuist en rekt zich uit

De duim in de vuist laten kijken

In golvende beweging met de duim naar andere vuist

De duim tikt op l.vuist)

Met de duim rond de l. vuist gaan en
bij de pink stilhouden

Duim probeert bij pink naar binnen te kruipen

Met de duim achter om de l. hand naar de knokkels gaan

In golvende beweging met de duim naar rechts

De wijsvinger komt uit de r. knuist

De wijsvinger en duim bewegen

En nu herhaalt het hele ritueel zich weer. En alle vingers proberen het vervolgens op hun eigen manier. De duim gewoon, de wijsvinger iets sneller. De middelvinger met grote stappen en een harde stem.

De ringvinger juist met een hele lieve zachte stem en de pink heel snel en met een hoog stemmetje.

Wat de andere muisjes (vingers) niet lukt, lukt het kleine muisje (pink).

Hij kruipt door het gaatje bij de achterdeur en:

l. duim komt uit vuist

De l. duim en r. pink praten tegen elkaar

De l. duim gat weer in vuist

Dan komt de duim er weer uit en praat verder

Duim vermanend heen en weer zwaaien

R. pink buigt voor l. duim

In golvende beweging met de duim naar rechts

Alle r. vingers bewegen

Pink beweegt

Met de r. hand langs r. het oor zwaaien

Dit is het huis van de familie Muis.

En dit is het huis van Kabouter Timpetuis.

Het is heel stil iedereen slaapt.

Maar dan...wordt er iemand wakker.

'Hoewah wat heb ik lekker geslapen,

maar nu heb ik honger,

eens kijken of er iets in huis is.

Nee niets in huis,

dan ga ik maar naar Kabouter Timpetuis.'

Over de bergen, door de dalen (3x)

Om wat kruimeltjes brood te halen.

Klop, klop!

'Kabouter Timpetuis ben je thuis?

Even bij het achterdeurtje kijken

Oh, een gaatje! Daar kruip ik in!

Jammer het past niet.

Even door het raampje kijken

De gordijntjes zijn nog dicht.

Dan ga ik maar weer naar huis.

Over de bergen, door de dalen. (3x)

Daar wordt net z'n broertje wakker

Wat is er aan de hand?'

'Ik heb zo'n honger en er is niets in huis.'

'Nou dan ga je toch naar kabouter Timpetuis!'

'Die slaapt nog!'

'dan zal ik het wel eens proberen.'

Haaatsjoe!!

Daar is kabouter Timpetuis.

Wie maakt mij daar wakker?

Ik, de kleinste muis.

we hebben zo'n honger

En er is niets in huis.

Ik zal wel even kijken.

Kijk eens wat ik heb? Alsjeblieft!

En nu mag je me nóóit meer wakker maken.'

Dank u wel Kabouter Timpetuis

Nu ga ik weer snel naar huis.

Over de bergen, door de dalen. (3x)

En heb je wat gekregen?

Kijk eens wat ik heb.

Mmmmmmm!

Het belang van kinderliedjes zingen met kinderen

- Liedjes zingen met kinderen kan uiteenlopende dingen betekenen, zoals: persoonlijke aandacht, iets samen doen met een groep, het uiten van emoties, luisteren naar elkaar, gehoord worden.
- De melodietjes van veel traditionele kinderliedjes zijn (in rustig tempo) voor jonge kinderen al snel mee te zingen; dat geeft vertrouwen.
- Simpele melodieën leggen de basis voor muzikaliteit en een goed muzikaal gehoor.
- Liedjes zingen ondersteunt taalontwikkeling, taalvaardigheid en het vergroten van de woordenschat.
- Ritme, rijm, melodie en intonatie vormen de basis van taal.
- Het helpt om luister- en concentratievermogen te verhogen.
- Feiten in rijmpjes en liedjes worden vaak makkelijk onthouden (abc, tellen, seizoenen, enz.). De teksten stimuleren de fantasie.
- Bij muziek hoort bewegen: klappen of dansen (motorische ontwikkeling), een kringdansje of een spelletje (sociale ontwikkeling). Of ter zake doende gebaren.
- Samen een liedje leren en zingen zorgt voor een sterke verbinding binnen een groep.
- De oorspronkelijke context van een traditioneel liedje verbindt een kind met het culturele en maatschappelijke verleden; niet alleen met de culturele historie van Nederland in het algemeen, maar ook met directe eigen voorouders die ook deze of zulke liedjes zongen.
- Algemeen bekende liedjes bieden een gemeenschappelijke ervaring en (jeugd)herinnering die verbindend kan werken binnen een maatschappij.
- Om deze laatste twee redenen worden in bijvoorbeeld het Duitse, Engelse of Franse taalgebied traditionele liedjes dan ook veel sterker gekoesterd dan hier het geval is.

Begin en eindig elke dag met een liedje en een lach!

De liedjes, versjes en spelletjes komen uit verschillende boekjes.

De meeste staan in Timpetuis, ben je thuis.

Hierbij staan ook de gebaren en is een CD voor de melodie.

Dom kaboutertje (Klein tafelspel)

Zo'n heel klein dom kaboutertje
Dat liep eens 's avonds laat
In 't donker door het bos naar huis
Hij wist van angst geen raad

'Had ik mijn lampje nu maar hier'
Hij huilde haast van spijt
'Ik raak hier in dit nare bos,
de weg naar huis nog kwijt!'

Daar kwam een aardig muisje aan
'Piep, piep, hier is mijn staartje.
Bind dat maar gauw, kaboutertje,
vast aan je lange baardje'

'Ik breng je een, twee, drie naar huis.
Ik weet de weg wel, kom!
Vergeet je lampje maar nooit weer,
want dat is vreselijk dom!'

Zo kwam het kaboutertje weer thuis.
Hij zei: 'Ik dank u zeer!
Ik kruip meteen maar in mijn bed
en doe zo dom nooit meer!'

Uit: Luister even

Belangrijk!

Doe altijd eerst de beweging en ga dan pas de tekst spreken of zingen.
Kijk naar je bewegingen. De kinderen doen je na en zullen ook naar hun handen kijken.
De beweging is het belangrijkste, dit kunnen kinderen al als ze nog niet kunnen spreken.
Bij kinderen tot ± 7 jaar ondersteunt de tekst de beweging.
Na het 7e jaar is het andersom, dan wordt de tekst belangrijker.
Doe niet teveel, maar doe het wel goed!
Zing of spreek uit het hoofd (in het Engels By heart)

Zintuigen:

Als we kleine kinderen zien die incarneren dan moeten we kijken naar de ontwikkeling van de zintuigen. In de eerste zeven jaar leven kinderen het sterkst in de onderste vier zintuigen.

Tastzin, levenszin, bewegingszin en evenwichtszin. De manier waarop wij die ontwikkeling kunnen ondersteunen is essentieel voor de ontwikkeling van de hogere zintuigen. Wij kunnen kinderen helpen bij die ontwikkeling. De wijze waarop kinderen incarneren in de vier onderste zintuigen creëert de organen waarbij zij later de zintuigen van de Ik-zin, de gedachtenzin, de woordzin en de gehoorzin kunnen ontwikkelen. De manier waarop de opvoeders door hun hogere zintuigen leven, beïnvloedt en vormt kinderen bij de incarnatie.

De tastzin is de voorwaarde voor de ontwikkeling van het waarnemen van jezelf ik en van het Ik van de ander.

De levenszin ontwikkelt de denkrachten, waardoor kinderen later de gedachten van anderen kunnen opnemen.

De bewegingszin is belangrijk voor de ontwikkeling van het spreken.

De evenwichtszin ontwikkelt de gehoorzin en het luisteren naar anderen.

Tastzin

Aanraken geeft bewustwording. Je voelt dat je er zelf bent, een gewaarwording van je eigen bestaan.

De Ik zin is over het gehele lichaam verspreid. Bij kleine kinderen is de tast- of de gevoelszin en de Ik zin nog één geheel.

Zij kunnen pas apart ontwikkeld worden na het derde jaar, na het Ik zeggen.

Als we ons eigen Ik niet ontdekken kunnen we ook het Ik van de ander niet waarnemen.

We kunnen kinderen bij de ontwikkeling helpen door liefdevolle aanrakingen.

Door knuffelen en spelletjes te doen. Hier moeten we kinderen wel goed voor kennen. Het ene kind wil meer aanrakingen dan het andere.

De Ik zin van de volwassenen is essentieel voor het tot stand brengen van een goede sociale omgeving en het zorgen voor kinderen.

Levenszin

Voor de ontwikkeling van dit zintuig hebben kinderen regelmaat nodig. Dagelijkse ritmes bij maaltijden, slapen e.d. helpen kinderen hierbij. Levenskrachten zijn helende krachten. De levenszin is heel diep verbonden met de gedachtenzin.

De denkactiviteit creëert de zenuw-zintuigstructuur. Het groeien in de eerste drie jaar kost heel veel levenskrachten.

Rust, reinheid en regelmaat zijn daarom heel belangrijk.

Bewegingszin

De woordzin is het resultaat van het bewegen van jonge kinderen.

Kinderen moeten de ruimte, vrijheid en tijd krijgen zich (zelf) te bewegen.

Het fysiek ondervinden van vrijheid is de basis voor het latere vrijheidservaren.

Allerlei hulpmiddelen om kinderen te laten zitten of lopen moeten daarom vermeden worden.

De gebaren en de woorden van de volwassenen beïnvloeden de ontwikkeling van de beweging van kinderen.

Evenwichtszin

Het evenwicht, het balanceren en het luisteren zitten vlak bij elkaar in het lichaam.

Als we kalm en in balans zijn kunnen we luisteren naar anderen. Zoniet dan zijn we teveel met onszelf bezig om anderen te ontmoeten.

Kinderen moeten de kans krijgen om te klimmen en te rollen in allerlei situaties. Niet te snel ingrijpen, maar laten ervaren is van belang.

De innerlijke rust en het evenwicht van de opvoeders helpen kinderen zelf rustig te zijn in wat zij doen.

De volwassenen die weten wanneer zij in moeten grijpen en wanneer niet, zijn hier van groot belang.

Daar waar
vertrouwen (tastzin),
harmonie (levenszin),
vrijheid (bewegingszin) en
innerlijke balans (evenwichtszin)
tot stand zijn gebracht in de jonge opgroeiende mens,
zullen verslavingsproblemen minder zijn.